

אסיף לחג

יְהִיָּה" (דברים כד, כ). הפועל פָּאָר קשור כנראה למילה פֹּאֵרֶת (=ענפים), ולדעת רבים הכוונה לליקוט הפרות שנשארו על הענפים לאחר החביטה. גם הצירוף נִקְף זֵית (ישעיהו יז, ו) מציין כנראה את הפרות שנתרו לאחר החביטה, שכן השורש נק"ף עניינו הכאה.

פעלים נוספים לקטיף הפרות ירשנו מלשון חכמים. בברייתא המובאת בתלמוד הבבלי נאמר: "פועלין שהיו אוריין בתאנים וגודריין בתמרים ובוצריין בענבים ומוסקיין בזיתים – הרי אלו אוכלין ופטוריין" (בבא מציעא פט ע"ב). ולעניין מלאכות האסורות בשבת אמרו חז"ל: "הקוצר והבוצר והגודר והמוסק והאורה – כולן מלאכה אחת הן" (בבלי שבת עג ע"ב ועוד).

הפעלים בָּצַר וְאָרָה משמשים כאמור עוד בתנ"ך, ואולם בספרות חז"ל נתייחד אָרָה לקטיף התאנים. הפעלים גָּדַר וְגָדַד באים שניהם בכתיב יד של ספרות חז"ל לציון קטיף התמרים, וייתכן שמדובר בחילוף גרפי בגלל דמיון האותיות ד-ר. לפועל גָּדַד יש מקבילות בארמית ובערבית המציינות חיתוך וכריתה, ובערבית הפועל משמש גם במשמעות של קטיף תמרים.

הפועל מָסַק מציין קטיף זיתים מן הענף בתנועת משיכה (בדומה לחליבה), ויש הסוברים שהוא קרוב לְמָשַׁךְ. כמו בתנ"ך, גם בספרות חז"ל נזכר קטיף של זיתים הנעשה בחביטה.

פעולה זו קרויה נְקוּף – בדומה לצירוף המקראי נִקְף זֵית. לרוב הפעולות החקלאיות הקשורות באסיף יש שם פעולה במשקל פְּעִיל: אָסִיף, בָּצִיר, קָצִיר (מן התנ"ך), מָסִיק (מלשון חכמים), קָטִיף, גָּדִיד (בלשון ימינו). במשקל זה שקולות עוד פעולות חקלאיות: חָרִישׁ, זָמִיר (מן המקרא), עָדִיר (פעולת העידור, מלשון חכמים), ושמות אחרים הקשורים לחקלאות: אָבִיב, גָּדִישׁ, סָפִיחַ, עָמִיר, לָקִישׁ (עונת הזריעה המאוחרת).

פעולות אסיף אחדות הולידו שמות של כלים ומכונות: מְקַטְפָה ומְבַצְרָה (כלים הדומים למזמרה), קְטֻפָּת (מכונה לקטיף כותנה), מְקַצְרָה (מכונה לקציר מספוא וכדומה). מכונת הקטיף המוכרת ביותר בימינו היא קומביין, ויש הקוראים לה קְצָרְדֵשׁ (מכונה המשלבת קציר ודיש של הדגן).

נסיים בפסוקים מן הברכות שבספר ויקרא: "וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתָם, וְנָתַנָּה הָאֲרֶץ וְבוֹלְהָ, וְעַץ הַשָּׁדֵה יִתֵּן פְּרִיֹו, וְהַשִּׁיג לְכֶם דִּישׁ אֶת בָּצִיר וּבָצִיר יִשִּׁיג אֶת זֵרַע, וְאִכְלֹתֶם לְחֶמְכֶם לְשַׂבַּע וְיִשְׂבַּתֶּם לְבִטַח בְּאֲרָצְכֶם" (כו, ד-ה).

חג אסיף שמח!

חג האסיף הוא משמותיו העתיקים של חג הסוכות, ככתוב בספר שמות: "וְחַג הָאָסִיף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאֲסֻפָּה אֶת מַעֲשֵׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה" (כג, טו). מן המקבילה בספר דברים עולה שאסיף פירושו כינוס היבולים לאחסון לאחר עיבודם הראשוני בגורן (דיש) וביקב (דריכה): "חַג הַסֹּפֶת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שְׂבַעַת יָמִים בְּאֲסֻפָּה מִגְרֵנְךָ וּמִיִּקְבְּךָ" (טז, יג). תקופת האסיף חלה בסתיו, "שכל ימות החמה התבואה מתייבשת בשדות, ובחג אוספים אותה אל הבית מפני הגשמים" (רש"י בפירושו לפסוק משמות).

הפעולות החקלאיות היו חלק בלתי נפרד מחייהם של אבותינו, והן זכו למקום של כבוד גם בשדה הלשון. כך למשל לשוננו מבחינה בין שלל פעולות הקשורות לאסיף. כבר בתנ"ך אנו מוצאים את הפועל קָצַר המיוחד לחיטה ושעורה, ואת הפועל בָּצַר המיוחד לענבים. הפועל קָטַף כללי יותר, והפועל אָרָה בא בתנ"ך פעמיים בלבד – פעם ביחס למור (בושם) ופעם ביחס לגפן. קָצַר, בָּצַר וקָטַף מציינים ביסודם חיתוך, ואילו אָרָה מציין ביסודו איסוף – כפי שעולה מהשוואה ללשונות שמיות קרובות. הוא דומה במשמעותו לפועל לָקַט או לָקַט המציין איסוף של פרטים, ובכלל זה של פְּרוֹת ותבואה.

אשר לזיתים, בתנ"ך אין הפועל מָסַק, אך נזכרת בו שיטה המוכרת גם בימינו – חבטה על הענפים במקל כדי להשיר את הפרות: "כִּי תַחֲבֹט זֵיתְךָ, לֹא תִפְאָר אַחֲרֶיךָ. לְגַר לְיָתוֹם וְלְאִלְמָנָה

